

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016274724

Дата перевірки:
23.05.2024 02:23:10 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
23.05.2024 12:59:48 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Курсова робота_Носаченко Д._ТДП

Кількість сторінок: 33 Кількість слів: 7026 Кількість символів: 54834 Розмір файлу: 175.00 KB ID файлу: 1016065653

13.6% Схожість

Найбільша схожість: 4.91% з Інтернет-джерелом (<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4400/1/%d0%a2%d0%9f%d>)

13.6% Джерела з Інтернету

631

Сторінка 35

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

2

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Полтавський фаховий коледж

Циклова комісія правознавства

Курсова робота

з дисципліни «Теорія держави та права» на тему:

«Правозастосування в механізмі реалізації права»

Виконала :

Здобувачка 1 курсу,

Групи "Право" ПЗ-23-2-р1

Носаченко Дарини Іванівни

Науковий керівник: старший викладач

Стрілко Дмитро Леонідович

Полтава 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ I. Поняття, ознаки та види правозастосування. Його роль в механізмі реалізації права.....	6
Розділ II. Стадії провозастосування.....	14
Розділ III. Основні підстави та вимоги до правильного застосування нормативних прписів.....	19
Розділ IV. Акти правозастосування, їх види.....	24
Висновки.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	33

Вступ

Керуючи суспільством, держава користується правотворчістю. Однак після ухвалення норм права виникає потреба у їх втіленні. Без цього процесу право втрачає свій сенс. Один із способів реалізації права - це його застосування.

У суворих умовах законності застосування права є основним каналом здійснення державного примусу, що свідчить про його важливість. У контексті будівництва правової держави в нашій країні ця діяльність набуває ще більшого значення.

Застосування права має практичну спрямованість. У центрі уваги дослідників - різноманітні, але традиційні проблеми: реалізація права у різних формах, дотримання, виконання та застосування законів, суть та мета застосування права.

Сучасній українській юридичній науці та практиці постають нові питання, такі як особливості прямого застосування конституційних норм, законів тощо. Це підкреслює важливість і актуальність вивчення проблем застосування українського права.

В зв'язку з цим особливо актуальним є глибоке і всебічне дослідження процесу застосування права та розкриття його етапів.

Становлення та розвиток демократичної, соціальної та правової держави, а також включення України до міжнародного економічного та правового простору неможливі без постійного вдосконалення правозастосовчої діяльності відповідних державних органів. Ця діяльність спрямована на вирішення соціально-правових завдань у державі.

Важливість вивчення цієї проблеми пов'язана з особливим значенням, яке має для суспільства весь складний процес реалізації норм права. Не лише ухвалення та існування правових приписів є важливими, але й їхнє втілення у діяльність суб'єктів, що впливає на політичний та соціальний стан життя суспільства та держави.

Підвищення ефективності правової системи залежить як від вдосконалення механізму правового регулювання, так і від правоохоронної системи. Це сприятиме додатковому дослідженню шляхів посилення захисту прав людини та перетворення правових вимог у конкретні особисті права та юридичні обов'язки.

Вчені теоретики, такі як С.С. Алексєєв, С.І. Братусь, О.М. Васильєв, Н.В. Вітрук, В.В. Єршов, А.С. Піголкін, Ю.С. Решетов, Є.П. Шикін, Л.С. Явич та інші, внесли значний внесок у розробку питань, пов'язаних з особливостями процесу реалізації права. Однак реформування різних сфер суспільного життя, зокрема правової, на сучасному етапі вимагає нового та більш глибокого аналізу, що відповідає потребам сьогодення.

Актуальність дослідження даної теми впливає з того, що в юридичній літературі досі не досягнуто належного розвитку розуміння механізму реалізації права та процесу його застосування. Відсутнє єдине розуміння характеру, функцій і мети правозастосовчої діяльності, а також суб'єктів, що його здійснюють.

Об'єктом дослідження є сфера реалізації права через правозастосування, а предметом - теоретико-правові засади цього процесу.

Метою роботи є вивчення і аналіз правозастосування як способу реалізації права. Для досягнення цієї мети ставилися наступні завдання:

- розгляд основних форм реалізації права,
- аналіз поняття застосування правових норм,
- визначення кола суб'єктів правозастосовної діяльності,
- аналіз стадій правозастосування,
- розкриття особливостей та ознак правозастосовчого акта.

Розділ I. Поняття, ознаки та види правозастосування. Його роль в механізмі реалізації права

Поняття реалізації права охоплює комплексний процес, що включає систему засобів і заходів, спрямованих на досягнення цілей, визначених у нормативних актах.

У процесі імплементації права важливо визнати, що його важливість полягає в тому, що саме через цей процес право задовольняє потреби людини, набуває суспільної цінності. Завдяки введенню в дію закону формуються специфічні соціальні зв'язки, які сприяють підвищенню правової свідомості громадян. Ступінь законності та правопорядку та законність процесу безпосередньо пов'язані з ефективністю (якістю) правоохоронних процесів, які, у свою чергу, необхідні для забезпечення правопорядку. Під час реалізації правових норм виявляються позитивні та негативні сторони чинного законодавства, що свідчить про ступінь ефективності правових норм.

Поняття права – це його практична, реальна реалізація через правомірну поведінку суб'єктів права – як дії, так і бездіяльність – з метою задоволення основних потреб людства, суспільства і держави, використовуючи способи і форми, що впливають із законодавства країни. . Вся діяльність, пов'язана з реалізацією правових норм, розглядається як частина органічного об'єднання соціальної об'єктивності і законності, практичної складової і теоретичної складової.

В основі класифікації способів реалізації правових норм лежать різні критерії, в тому числі ступінь узагальненості моделі поведінки в правових актах. Такими видами форм можуть бути: реалізація в преамбулі загальних норм, які визначені в преамбулах законів або статтях, що встановлюють загальні принципи та цілі права та юридичної діяльності; реалізація (поза правовідносинами) загальних норм, що встановлюють правовий статус і

дієздатність особи; реалізація конкретних правових норм у конкретних правовідносинах.

Відповідно до кількості залучених осіб або груп визнаються два різновиди прав - індивідуальні та колективні. Характером правозастосовних дій, які визначаються змістом правової норми, є: додержання, виконання, використання та застосування права.

Здійсненню права сприяють такі способи правового регулювання, як дозволи, зобов'язання і заборони, а також такі способи правового регулювання, як заохочення, переконання, примус, перевірка. Прийняття правових норм є формальним впровадженням правових норм у поведінку суб'єктів права, це також вважається процесом і кінцевим результатом.

Залежно від ступеня (глибини) дотримання розпоряджень у формальних законах можливі: активна реалізація загальних принципів, пасивна реалізація загальних законів, реалізація правових норм у конкретних правовідносинах, порушення правових норм. норми.

Введення в дію загальних правил — це введення в дію преамбул законів, які конкретизують загальні цілі та принципи юридичної діяльності.

Встановлення загальних правових норм, які не стосуються правовідносин, - це реалізація загальних норм, що визначають правовий статус і дієздатність учасників правовідносин, ці норми включають безперешкодне використання ними суб'єктивно наданих прав і свідоме виконання суб'єктивно покладених на них обов'язків. , ці правила не пов'язані з конкретними юридичними учасниками. Існує два різновиди цієї реалізації: активна, яка передбачає реалізацію загальних правових норм, і пасивна, яка передбачає реалізацію норм, що забороняють дії та вимагають від суб'єктів утримання від їх здійснення.

Введення в дію конкретних правових норм у конкретних правових ситуаціях є втіленням цих правових норм у реальних ситуаціях.

Визначаються різні способи реалізації правових норм: здійснення прав, виконання обов'язків, дотримання обов'язків, примусове виконання (своєрідна форма реалізації).

1. Практика здійснення прав – це можливість використання правових норм, які надаються учасникам суспільних відносин. У такий спосіб реалізуються, наприклад, норми, які гарантують право брати участь у виборах органів державної влади. До них належать право володіння, користування та розпорядження майном. Особливістю цього підходу є те, що учасники суспільних відносин здатні вчиняти правомірні дії.

2. Виконання обов'язків залежить від активних дій, передбачених законом. Це передбачає забезпечення виконання норм, що визначають юридичну відповідальність громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, їх відповідних органів. Особливістю цього способу реалізації є вимога, згідно з якою суб'єкти, незалежно від власного бажання, повинні брати участь в активних діях, передбачених законом.

3. Дотримання зобов'язань - це акт утримання від дій, які є незаконними відповідно до закону. Суть цього методу реалізації правових норм полягає в уникненні поведінки, яка негативно впливає на суспільство, державу чи особу. Навпаки, дотримання обов'язків є активним, оскільки передбачає вжиття дій замість уникнення дій.

Визнані форми дотримання правових вимог вважаються прямими, оскільки учасники суспільних відносин самі виконують вимоги правового права. Однак, якщо ці форми не сприяють повній реалізації пов'язаних з правовими нормами прав і обов'язків, необхідна спеціальна форма реалізації права.

Результатом зусиль правоохоронних органів є правоохоронні дії. Вони документують первинні висновки інших правоохоронних етапів.

Дії державних органів, що стосуються застосування права, сприяють його ефективності. Вони є найважливішою і найважливішою складовою правової системи держави.

Процедура звернення розглядається як один із видів юридичних дій, які мають певний набір ознак.

Застосування цього акта ініціюється уповноваженими особами, внаслідок чого він має державно-владний характер, охороняється державою та гарантується державою в його виконанні.

Крім того, він є окремим і специфічним для суб'єкта, оскільки він зосереджується на конкретних особах, він вказує, хто має суб'єктивні права та обов'язки в конкретній ситуації, і які ці права та обов'язки.

По-третє, порядок застосування права має певну формальну вимогу, яка передбачена законом.

Кожен екземпляр законодавства є документом, який описує акт. Він містить письмовий уривок, який відповідає вимогам використання юридичної термінології, визначено правові конструкції. Згодом з'являться типові формалізовані види актів-документів, що полегшить виробництво юридичної роботи та внесе в неї необхідну послідовність, юридичну та документальну точність. Ці типи актів називаються нормативними і виробляються через звичайні практики.

Правові особливості правоохоронної діяльності, а також пов'язані з ними потреби досліджуються в спеціальних галузях права, зокрема кримінальному, цивільному та адміністративному праві.

Акт правозастосування є різновидом поняття «дії керівництва» і використовується для опису діяльності відповідного органу та способу, в якому вона виражається. Крім того, у сфері управління ця форма також може служити відповідними документами та індивідуальними інструкціями, які є результатом правозастосовних дій.

Визначення ефективності стратегії правоохоронної діяльності залежить від визначення цілей стратегії, ефектів стратегії та порівняння результатів із цілями та відповідними витратами. Повна ефективність правоохоронної ініціативи досягається тоді, коли досягаються всі поставлені перед нею цілі, як найближчі, так і віддалені, а також коли кінцева мета досягається без заподіяння істотної шкоди суспільству, з мінімальними фінансовими витратами та в оптимальний термін.

Будь-яка діяльність продуктивна і ефективна, коли вона виконується з повним розумінням предмета. Крім того, правоохоронна діяльність часто пов'язана з визначенням важливості правових вимог.

Основними вимогами до дій правоохоронних органів є:

- законність - це концепція, згідно з якою при вирішенні конкретної справи правоохоронний орган повинен дотримуватися певної правової норми землі, яка безпосередньо стосується справи та діє в межах своїх повноважень, нехтуючи будь-якими повноваженнями, які не законодавчо визначені. Розгляд справи та остаточне рішення мають ґрунтуватися на передбаченому порядку, а також встановленій формі застосування закону. Ці аспекти також важливі.

- обґрунтованість - це визначення всіх фактів, які мають значення у справі; ці факти необхідно виявляти та вивчати з об'єктивним підходом, а всі неперевірені та сумнівні факти ігнорувати та не враховувати. Обґрунтованість справи – це перевірка факту за допомогою документальних і законних доказів.

-ентність. Конфлікт між ефективністю та доцільністю в законі розпадається на два окремих питання. З іншого боку, закон простий для розуміння і доцільний через свою власну природу. Він містить норми, які, з точки зору законодавця, є найбільш ефективним способом вирішення проблеми. Як наслідок, найефективніша і точніша реалізація закону є також найбільш практичним вирішенням проблеми, найбільшим успіхом законодавця, коли він його створив. Друга складова доцільності в праві — це відповідність дій особи конкретним вимогам місця і часу, найбільш практичний спосіб реалізації норми в конкретній ситуації. Норми закону, через їх загальний характер, не враховують усі конкретні деталі в кожному випадку, але вони, як правило, надають виконавцю можливість це зробити. У межах обмежувального правозастосовного акта варто обрати найбільш ефективне рішення, яке максимально повно та точно відображає зміст закону та мету правового регулювання.

- справедливість необхідна для застосування закону, що відображає концепцію соціальної справедливості в суспільстві, це також стосується індивіда, який застосовує закон, а також тих, хто його оточує. Справедливість залученої процедури — це ступінь узгодженості моральних переконань громадськості щодо рішення зі змістом рішення, тісний зв'язок між змістом рішення та моральними переконаннями громадськості щодо предмета.

Правозастосовний акт (правозастосовний акт) — це офіційне юридичне рішення уповноваженої особи, яке створює (або припиняє) права та обов'язки учасників конкретних правовідносин, а також ступінь відповідальності конкретної особи за свої дії.

Правозастосовна процедура - вирок, рішення, визначення тощо (наприклад, виплата пенсії попередньому пенсіонеру або конкретна кримінальна справа, яка вирішена за рішенням суду) - результат вирішення судового спору та висновок правоохоронних органів.

Симптоми дії правоохоронних органів такі:

1. Визнається на підставі офіційно-правового акта, який є нормативним і має конкретну правову основу, тобто є легітимним і законним.

2. Виходить від компетентних державних органів на рівні їхніх посадових осіб і вважається обов'язковим наказом, який виконується з боку держави.

3. Призначений для предметів, які чітко визначені, тобто персоналізовані, індивідуальні.

4. негайно застосовує закон країни до конкретної правової ситуації (тобто обчислюється один раз.

5. Характеризується формально-юридичним складом (наказ, постанова, вирок, розпорядження), якщо воно письмове (а таких більшість), то складається з конкретних реквізитів, які легко впізнаються: прізвище, підпис, дата. Для нього характерна суворая послідовність: вступ, опис, мотивація і кінцевий результат.

6. Може оскаржуватися або критикуватися будь-якою із залучених сторін.

Правозастосовний акт є найпоширенішим формальним актом законодавства. Подібно до типового нормативно-правового акта, він має формалізований характер і підлягає примусовому виконанню державою.

І навпаки, правозастосовчий акт відрізняється від нормативно-правового акта тим, що він володіє декількома зазначеними вище ознаками: ґрунтується на нормативно-правовому акті; вона персоніфікована; охоплює конкретний випадок (одноразовий); воно включає зобов'язання підкорятися прийнятому у справі рішенню.

Звичайний законодавчий акт, як правило, сприяє виникненню та розвитку правових зв'язків у конкретній ситуації. Без цієї юридичної документації конкретна правова норма не була б виконана.

Поряд із законодавчими та нормативно-правовими актами правозастосовний акт може виходити від одних і тих же організацій та осіб - Президента, Кабінету Міністрів, органів і відомств України, органів місцевого самоврядування. Наприклад, у Верховної Ради України з'явилася нова формальна назва – «Заслужений суддя» – це законодавчий акт. Через три дні виходить Указ Президента про присвоєння цього звання конкретній особі. Це процедура правозастосування. Він унікальний. Одна і та ж формальна система може бути використана для кодування різної інформації. З двох згаданих видів права лише право має формальний характер.

Проте через указ Президента можуть засвоюватися як правові, так і нормативні акти, повноваження Президента обмежуються тлумаченням указу.

Процедура застосування правових норм супроводжується ухваленням рішень по всій справі, хоча рішення мають різні назви та види. У теорії та практиці існує три різні типи судових дій, які можуть бути вчинені. Усі ці дії розглядаються як юридичне поняття «правовий акт». У системі права до них відносяться: правові норми (закони та підзаконні акти), судові тлумачення цих норм (тлумачення законів і підзаконних актів), а також індивідуалізоване забезпечення виконання цих норм. Крім того, термін «правовий акт» включає, на думку проф. С. С. Алексєєва правомірною визнається юридична дія (поведінка), тобто юридичний факт, який є причиною правових наслідків. Інші акти, що демонструють застосування правових принципів, також відрізняються від реалізації прав і обов'язків (договори, інші акти — документи, що представляють самостійні рішення осіб, правові дії, що завершують дію механізму правового регулювання).

У результаті існує два типи формальних правових норм і два типи індивідуальних норм, які впроваджують і застосовують правові норми, їх можна віднести до однієї групи: індивідуальні норми, які впроваджують і застосовують правові норми.

Індивідуальні акти дотримання правових норм, на відміну від інтерпретаційних і нормативних актів, мають відмінну природу: вони підпорядковані органу державної влади, який їх зобов'язує, але лише в межах конкретних правовідносин суб'єкта з конкретним суб'єктом. Інші правові норми, як правило, підлягають виконанню, вони можуть бути прийняті всіма державними органами, як публічними, так і приватними, і мають формальний (юридичний) характер. Інші правові акти оприлюднюються лише уповноваженими державними органами; ці закони мають одиничний, персоніфікований характер, їх метою є конкретизація регулювання лише конкретної справи, тому їх юридична чинність послаблюється одноразовою реалізацією.

Ця процедура є легітимною, доки вона не буде проведена. Він не може мати юридичної сили щодо інших конкретних випадків і правовідносин, ці акти не мали зворотної дії в часі, яка пов'язана з іншими правовими актами, тобто вони не мали впливу на попередні випадки, справи та правовідносини, а також не мали дії на умови, що склалися після прийняття акта. Проте особи можуть оскаржити ці випадки до вищих органів або суду. Однак індивідуальні правові акти виражаються в письмовій, усній або конклюдентній формах.

Професор Алексєєв С.С. описує це як акт документування, який оформляє рішення визнаного органу з правового питання. Інші визначення дій правоохоронних органів можна знайти в письмових працях і книгах.

Розділ II. Стадії провозастосування

Правозастосовна діяльність являє собою складний процес, що складається з ряду послідовних дій - стадій.

Застосування права являє собою не разову дію, а процес, що протікає в часі. Для нього характерна послідовність здійснення певних дій, які впливають один за одним у встановленому порядку. Ця поетапність носить об'єктивно обумовлений характер, не може бути порушена й дозволяє характеризувати застосування права як процес. Правозастосовне рішення тільки тоді буде правочинним і ефективним, якщо дотримано поетапність його винесення. Група дій, чинених у певній послідовності й з певною метою, і становить стадію процесу застосування права.

Виділяють три основних стадії застосування права: установлення фактичних обставин справи; вибір і аналіз норми права; ухвалення рішення і його документальне оформлення.

Однак для більш повної характеристики правозастосовного процесу необхідно розглянути й факультативні стадії, тому що вони вказують на деякі досить важливі характеристики застосування права й розкривають значимість деяких вимог належного правозастосування.

Стадії застосування права:

- встановлення фактичних обставин справи. Використовувати правові принципи можна лише в конкретних випадках, які вимагають судового позову. Застосування закону є марним без твердої фактичної основи. Спочатку визначається різновид фактів, необхідних для прийняття рішення у даній справі. Розслідування фактичних ситуацій, як правило, має сприятися правовими засобами, які є специфічними для правового порядку, наприклад, розслідування контрактів. Наприклад, на цьому етапі важливо мати повне розуміння композиції місця події, складу доказів, показань свідка тощо. На цьому етапі реалізується вимога правоохоронного процесу з причини.

Установлення фактичних обставин справи повинне бути обґрунтованим і законним. Від цього залежить правильність правозастосування. Обґрунтованість і повнота встановлення обставин справи досягається шляхом

глибокого й всебічного дослідження фактів, з'ясування їхньої істинності й об'єктивної вірогідності. Щоб установити об'єктивну істину в справі, факти аналізуються в їхньому взаємозв'язку й причинно-наслідковій залежності.

Важливо також мати на увазі, що правозастосовними органами досліджуються не абсолютно всі факти, характерні для даного випадку, а тільки ті, які мають безпосереднє відношення до рішення юридичної справи.

У зв'язку з цим при вивченні конкретних деталей ситуації, в якій перебуває злочинець, насамперед необхідно з'ясувати такі відомості: хто вчинив злочин, коли і де він стався, спосіб його вчинення та причини. Факти, що мають юридичне значення, встановлюються за допомогою показань свідків, результатів візуального огляду місця події, експертизи, дослідження документів, речей та інших відомостей. Ці статистичні дані отримані в результаті процедури, зазначеної в законі, і вважаються юридичним доказом.

- вибір і аналіз формальних правил. На цьому етапі юридичне визначення, або формальна кваліфікація, як кажуть, вирішується питання про те, яка норма є основою справи. На цьому етапі правоохоронний орган спочатку вибирає правило, яке буде визначати справу.

Далі важливо визначити легітимність (ймовірність) тексту з юридичної точки зору, оцінити, чи є в тексті помилки чи ні, чи було це правило змінено. Крім того, корисно використовувати текст, опублікований в офіційному журналі. Крім того, необхідно дотримуватися правила останньої редакції офіційного документа з усіма змінами та доповненнями щодо застосування правової норми. Крім того, правоохоронний орган повинен оцінити, чи не суперечить обрана норма закону та іншим формальним нормам.

Аналіз обраної правової норми передбачає комплексне дослідження її дії в часі, просторі та за колом впливу. Це означає, що правоохоронний орган має бути певним: чи діє норма на даний момент; чи має закон відношення до ситуації; чи призначена дія норми для інших; чи це просто марна трата часу.

Це стадія підрозділяється на декілька етапів:

- вибір юридичної норми, що підлягає застосуванню до даних фактичних обставин, найбільше відповідає даному випадку, відображає ці обставини у своєму змісту; це власне юридична кваліфікація;

- перевірка дійсності і юридичної дійсності норми; тут оцінюється з погляду дійсності сам акт, що містить норму; він повинен відповідати всім вимогам (бути виданим уповноваженим на те органом, опублікованому в офіційному виданні, мати необхідні реквізити й т.д.);

- перевірка юридичної дії норми з погляду тимчасових, просторових і суб'єктних меж дії норми права;

- тлумачення норми права, тобто насамперед з'ясування справжнього змісту норми самим суб'єктом правозастосування, а в необхідних випадках - звертання до актів офіційного тлумачення.

На цій стадії реалізується така вимога належного правозастосування як законність.

- винесення рішення і його документальне оформлення. На цій стадії досягається мета правозастосовної діяльності.

Це завершальний етап процедури застосування правової норми. Встановлення фактичних обставин, а також вибір і аналіз правової норми готують опублікування особою правового акта (наприклад, рішення суду, наказу посадової особи) авторитетним органом. Перш ніж приймати рішення з конкретного питання, важливо переконатися, що відповідні факти були досліджені ретельно та з достатньою повнотою, що були враховані правові норми, які застосовуються до цієї конкретної ситуації. Виходячи з цього переконання, компетентний орган створює офіційне рішення, яке потім повідомляється іншим сторонам – як окремим особам, так і організаціям. На цьому завершується процедура застосування правової норми: починається реалізація правової норми, конкретних прав і обов'язків, що з неї випливають.

Це завершальна частина реалізації правової норми. Його виводять із результатів попередніх кроків застосування правової норми. Підсумком цього етапу є прийняття рішення, яке надалі закріплюється в процесі застосування

права. Акт застосування права характеризується такими ознаками: індивідуальний характер, який визначається як акт, призначений для конкретного окремого суб'єкта; компетентний орган, що видав; він екстернізований і необхідні складові (реквізити) визначаються правовою нормою. Право відоме не тільки цьому суб'єкту, але й усім іншим суб'єктам правовідносин.

Саме в прийнятті на основі норми права офіційного індивідуального акту владного характеру проявляється застосування права у власному розумінні слова. Всі попередні стадії лише підготовляють умови для остаточного рішення, а всі наступні - створюють умови для його проведення в життя. Саме на цій стадії реалізуються такі вимоги належного застосування права як доцільність і справедливість.

- доведення винесеного рішення до відома зацікавлених осіб. Оприлюднення рішення може здійснюватися або відразу після його винесення, або пізніше. Необнародуваних правозастосовних рішень у переважній більшості випадків не можуть бути реалізовані (при винесенні наказу про накладення дисциплінарного стягнення особи повинні бути ознайомлені з ним під розпис; судовий вирок повинен бути оголошений).

Не у всіх випадках правозастосовна діяльність закінчується винесенням рішення. Іноді потрібно вжити заходів по проведенню цього рішення в життя. У цьому випадку ми маємо справу із ще однією - факультативною - стадією застосування права: виконання ухваленого рішення. Ця стадія дозволяє провести в життя така вимога належного правозастосування як ефективність.

Розділ III. Основні підстави та вимоги до правильного застосування нормативних приписів

Вимоги закону до правозастосування — правові норми (Умови), які допомагають правоохоронному органу реалізувати принципи права. Органи, відповідальні за правоохоронні органи, дотримуються таких вказівок:

1. Законність: розгляд справи базується на певному правилі або наборі правил, які є специфічними для даної справи; вони дотримуються точного протоколу; вони діють у межах своїх законних повноважень; вони не відступають від правил з будь-якої причини.

2. Розсудливість: вивчає справу об'єктивно, всебічно і неупереджено (неупереджено); визнає факти законними, відкидає сумнівні факти та факти, які не мають відношення до справи.

3. Екскурсивність, напр. узгодженість діяльності правоохоронних органів і осіб з урахуванням конкретних умов життя в місці і часі, вибір найбільш прийнятної способу реалізації права в конкретній ситуації, індивідуальні особливості справи, які розглядається.

4. Справедливість: вона неупереджена у своєму розслідуванні справи, учасників і остаточного рішення; він приймає рішення, яке узгоджується з моральними принципами, загальнолюдськими цінностями та особистими моральними переконаннями.

У правоохоронній діяльності можна виділити багато ситуацій, коли необхідно дотримуватися норм права, вирішувати конкретні проблеми та приймати рішення. Голос Котюка Ці причини для них актуальні.

Перше виправдання – правовідносини повинні регулюватися правоохоронними органами, ці органи приймають щодо них рішення.

Друга причина – коли виникає спір щодо суб'єктності прав та обов'язків, і деякі сторони не можуть дійти взаємовигідного рішення. Наприклад, коли між двома компаніями виникає спір щодо невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань, сторони змушені звернутися до суду для вирішення

питання щодо захисту своїх особистих прав та виконання зобов'язань іншою стороною.

Третя причина застосування правових норм — коли права та обов'язки членів суспільства не співвідносяться. Наприклад, у сфері трудових відносин, якщо працівник не може виконувати свої обов'язки, власник має право застосувати до нього дисциплінарне стягнення – або догану, або звільнити – і видати наказ.

Четверта підстава застосування правових норм – коли необхідно офіційно визнати наявність чи відсутність конкретної інформації та вважати її юридично значимою. Наприклад, відновлення права на втрачені документи.

По-п'яте, коли необхідно встановити провину винного з метою обчислення міри юридичної відповідальності та інших заходів державного примусу, ці заходи є необхідними.

По-шосте, коли суб'єктивні права та обов'язки, пов'язані з нормою, є такими, що вони не можуть виникати від конкретних осіб чи їх односторонніх заяв, угод чи договорів, а потребують відповідного акта державної влади чи іншої юридичної особи.

По-сьоме, коли бракує законів і потрібно використовувати аналогію права чи законності, чи офіційно визнаних державою міжнародних угод.

Скакун О.Ф. наголошує на наступних випадках, коли необхідне законодавство:

1. Коли права та обов'язки, пов'язані з правовими нормами, виникають на підставі офіційного рішення державного органу, яке надає юридичні права окремим учасникам правовідносин і покладає юридичні обов'язки на інших.

2. У спорі про право сторони не досягли згоди щодо наявності або ступеня суб'єктивних прав і обов'язків (поділ майна між подружжям).

3. У випадках, коли це доречно, тобто коли зобов'язання не виконуються, існують перешкоди для здійснення права, і необхідні заходи примусу (наприклад, стягнення штрафу, знищення майна або позбавлення волі).

4. Якщо необхідно офіційно визнати наявність або відсутність правових актів або окремих документів (встановлення батьківства, смерть, розірвання шлюбу).

6. Вчинення державним органом, організацією чи установою заходів на користь конкретного громадянина чи іншої особи (нагородження, присвоєння звань, почесних посад або винагорода за це).

7. На запитання щодо статусу об'єднань (реєстрація громадських організацій та підприємницьких корпорацій);

8. При вирішенні організаційних питань.

Зібравши всі випадки правозастосування, можна зробити висновок, що правозастосування — це процес надання учасникам правовідносин суб'єктивно наданих прав, а також вимога до виконання суб'єктивно покладених обов'язків.

Цю унікальну ознаку правоохоронної діяльності як організації, керованої державою, ілюструють С.С.Алексєєв, Ю.С. Решетов, І.Я. Дурягін, М.Н. Марченко, В.Н. Хропанюк, а також декілька інших експертів-юристів. Вони вважають, що правоохорону здійснюють передусім компетентні державні органи та посадові особи. Громадяни не користуються правом. Як задокументовано І.Я. Дурягін: «Громадяни беруть участь у виконанні правового порядку, але вони не мають повноважень виконувати закони і не можуть робити нічого іншого».

Деякі автори вважають, що роль громадян у застосуванні правових норм полягає в тому, щоб ініціювати процес. Про це розповів молодший С.Ю. Решетов: Часто правоохоронна діяльність ініціюється бажанням населення. О.А. вважає те саме. Чауська, за яким, як правило, йде учасник правовідносин, який має права, які були порушені. Суд не може розпочати виконавчий процес без заяви фігуранта.

В той же час деякі автори дотримуються іншої точки зору. Так, наприклад, П.Є.Недбайло заперечує державно-владний характер правозастосування. Так, автор відносить до форм реалізації права застосування юридичних

розпоряджень і виконавську діяльність. Процес застосування норм має рацію П.Є. Недбайло пов'язує із здійсненням правових норм в правовідносинах і дією на зобов'язаних осіб в цих відносинах, з юридично значущими діями громадян і громадських організацій.

Цю позицію підтримують і інші автори. Зокрема, А.Б. Венгерів міркує про роль громадянина у виконанні законів: «Громадянин не виконує закон, а натомість наділений повноваженнями активно перешкоджати протиправній поведінці іншої особи, наприклад, у разі необхідної оборони». Інший письменник В.П. Грибанова «Межі здійснення і захисту цивільних прав»: в ній він описує поняття особистого захисту цивільних прав і визначає його як практичне вчинення уповноваженою особою юридичних дій, спрямованих на захист свого особистого або майнового права. Крім того, автор наводить приклади практики необхідного захисту, пов'язаної з цивільними правами, у контексті обов'язкового захисту.

Ю.Х. Калмиків ставить під сумнів владний характер правозастосування. Автор пов'язує поняття «застосування норм» з поняттям «правове регулювання». Застосувати право – означає врегулювати певні суспільні відносини, поставити їх в рамки відповідних розпоряджень. Внаслідок цього, Ю.Х. Калмиків робить висновок про існування двох форм реалізації права: дотримання, яке характеризується загальною юридичною дією на поведінку людей, і застосування, яке характеризується активними діями, направленими на виникнення, зміну і припинення правовідносин. У зв'язку з цим автор визначає операції (договори) як регулятори суспільних відносин і засобів реалізації права у формі застосування. Унаслідок такого розуміння процесу застосування має рацію Ю.Х. Калмиків серед суб'єктів, що застосовують право, називає громадян, організації - юридичні особи і державні організації, наділені владними повноваженнями.

Не повною мірою погоджуючись з позицією, висловленою Ю.Х. Калмиківим, вважаємо, що активні дії громадян і юридичних осіб, направлені на виникнення, зміну або припинення правовідносин, є реалізацією права у

формі використання. Тобто учасники правових відносин активно реалізують надані законодавством можливості.

Про таку «правову активність» говорить і С.С. Алексєєв. Він допускає можливість учасників суспільних відносин здійснювати індивідуальне автономне регулювання і розглядає таку «правову активність» як альтернативу застосуванню норм права.

Про питання участі громадян в процесі правозастосування відмічено і Є.В. Благовим в його роботі «Вчення про застосування кримінального права». Автор розділяє точку зору, згідно якої норми права діляться на ті, для реалізації яких достатньо відповідної поведінки їх адресатів, і ті, для реалізації яких необхідні додаткові розпорядження певних органів. Причому дані органи не є адресатами норм. Адресати норм ухвалюють рішення відносно себе, а не адресати – відносно адресатів. Такі рішення не відносно себе мають право приймати тільки державні органи і посадовці.

Іншій позиції на круг суб'єктів, що застосовують право, дотримуються дослідники трудового законодавства. Так, на думку Л.А. Горбунової, одним з основних суб'єктів, що здійснюють правозастосовну діяльність у сфері трудових відносин, виступає працедавець. Надання йому повноважень по застосуванню трудового законодавства не залежить від того, хто виступає в ролі працедавця – юридична або фізична особа. Тобто автор відносить до правозастосовців не тільки державні органи і посадовці, але і громадян і організації, які не наділені державно-владними повноваженнями.

Таким чином, існують різні точки зору з питання державно-владного характеру правозастосування і круга суб'єктів, що застосовують норми має рацію. Аналіз теоретичних джерел і сучасної практики правозастосування показує, що не можна однозначно говорити про державно-владний характер правозастосування і повністю виключати з цього процесу громадян і недержавні організації. Адже сьогодні застосовують право і третейські суди (як правило, недержавні організації), і працедавці (зокрема, в приватних юридичних особах), і комісії з трудових спорів.

Розділ IV. Акти правозастосування, їх види

Аналіз змісту, призначення та круга суб'єктів правозастосування показує різноманітність у розумінні цих категорій авторами. Вітчизняні дослідники займалися вивченням цих питань ще з початку XX століття. Наприклад, Г.Ф. Шершеневич у своїх роботах описує процес правозастосування як силогізм, де велику посилку становить юридична норма, а малою — конкретна ситуація. Цей підхід підтримує і А.Т. Боннер, який визначає правозастосування як приведення конкретної життєвої ситуації до загальної формули правової норми.

Проте у зв'язку з розвитком правової системи та ускладненням правових відносин це формулювання не відображає всю різноманітність правозастосовчої діяльності. Дедуктивний підхід не завжди застосовується, особливо коли йдеться про судовий прецедент, де застосовується аналогія.

У юридичній доктрині правозастосування традиційно розглядається як індивідуально-правова діяльність, спрямована на вирішення юридичних справ. Таке правозастосування визначає Ю.С. Решетов як необхідну форму індивідуально-правового регулювання. За словами В.В. Лазарева, **застосування права — це особлива форма реалізації права, яка виявляється у діяльності правомочних органів з метою забезпечення втілення в життя норм, адресованих іншим суб'єктам. Ця форма відрізняється від інших за метою, характером діяльності та формою її здійснення.**

Особливо підкреслюється управлінська суть правозастосування. В процесі правозастосування компетентні органи і особи приймають управлінські рішення індивідуально-конкретного характеру і здійснюють управління визначеними особами. Необхідність управління в суспільстві є закономірним наслідком об'єктивної потреби організувати і погоджувати спільну діяльність.

Дискусійним є питання про призначення правозастосування. Так, С.С. Алексєєв в своїх роботах підкреслює особливу роль даної форми реалізації

права, яка полягає у виконанні забезпечувальної функції, будучи заставою ефективного правового регулювання.

Звертає свою увагу на забезпечувальну функцію правозастосування і А.Б. Венгеров. На думку автора, застосування права можна визначити як владну правову діяльність органів держави, а також їх посадовців, наділених спеціальними повноваженнями по організації або забезпеченню соціальної впорядкованості, стабільності в житті суспільства, по припиненню порушень в цій сфері.

Немає єдності і в розумінні змісту правозастосування. Так, В.М. Сирих відносить до правозастосування лише таку діяльність держави, яка породжує конкретні правовідносини. У зв'язку з цим, автор не відносить до застосування норм права, наприклад, реєстрацію браку органами РАГСу.

Визначимо характерні ознаки правозастосування:

По-перше, правоохоронна діяльність здійснюється лише уповноваженими державними органами (посадовими особами) або громадськими організаціями, що перебувають у підпорядкуванні держави. Наприклад, мерія, суд, адміністрація підприємства, воєнком, профспілковий комітет з торгівлі. Особи, які не є державними службовцями, не мають особливих повноважень, тому вони не можуть приймати правові норми.

Крім того, порядок застосування правових норм є державно-владним. Це функція суду при здійсненні правосуддя або детектива при розслідуванні кримінальної справи.

По-третє, зміст правоохоронної діяльності виявляється у виданні індивідуальних правових доручень (дій), заснованих на правових засадах права. Ці дії стосуються конкретних життєвих подій і розраховані на конкретних осіб. Наприклад, рішення виконкому про видачу ордера на конкретну квартиру конкретному громадянину, вирок суду по кримінальній справі тощо.

По-четверте, правозастосування здійснюється відповідно до формальної процедури, яка визначена законом. Цей порядок має особливе значення при застосуванні кримінального та цивільного законодавства, він забезпечує

послідовне виконання закону, всебічне та детальне врахування особливостей конкретної правової ситуації.

Скакун О.Ф. висвітлює наступні ознаки правозастосування: застосування правових принципів є частиною правової системи суспільства, правозастосування має комплексний характер і, як правило, включає інші методи правозастосування, або здійснюється у поєднанні, правозастосування є, за загальним правилом має формальний характер і здійснюється уповноваженими державними органами або посадовими особами.

Якщо необхідні закони, що регулюють суспільні відносини, які, очевидно, передбачають участь багатьох сторін, можливо, у законодавстві немає відповідної правової норми, яка б регулювала ці відносини. У даному випадку йдеться про невідповідність законів.

Недостатність законодавства щодо суспільних відносин у тій чи іншій сфері називається прогалиною в законодавстві. Це відсутність правового контролю за певною групою суспільних відносин у сфері права.

Найефективнішим способом усунення прогалин у законодавстві є внесення відповідних змін і доповнень до тієї чи іншої правової норми, що створює нову правову норму права. Однак деякі випадки мають особливе значення, зокрема, коли ці суспільні відносини є аномальними або необхідно швидко вирішити спір, що виник, прогалина в праві обходиться за допомогою аналогій.

Аналогія права — це рішення справи або юридичного питання, яке ґрунтується на правовій нормі, призначеній для застосування до подібних ситуацій. Аналогія не береться до уваги, якщо вона прямо заборонена законом або якщо закон пов'язує наявність правових наслідків із конкретною наявністю норм.

Аналогія права - це вирішення ситуації або правового питання, яке ґрунтується на принципах права, загальних нормах і змісті законодавства.

Аналогія права використовується, коли немає прямої норми, яка охоплює цю ситуацію; немає жодного правила, яке б конкретно регулювало цю ситуацію.

При вирішенні справи за аналогією закону та аналогією закону необхідно дотримуватись таких вимог: аналогія допускається лише тоді, коли правова норма відсутня повністю або її частини, суспільні відносини, до яких застосовується рішення, мають регулюватися принаймні в загальному порядку, тобто вони повинні бути у сфері правового регулювання. Якщо є подібність (аналогія) між аналізованою ситуацією та ситуацією, описаною чинним законодавством, правове рішення щодо справи має бути пояснене.

Для заповнення прогалин у праві застосовують також субсидіарне правозастосування — додаткове застосування одного інституту або галузі права до відносин, які регулюються іншим інститутом або галуззю права.

Теоретичною основою субсидіарного застосування є правова система, яка складається з багатьох взаємозалежних галузей та інститутів. В результаті сімейне право виділяється в самостійну юридичну дисципліну і тісно пов'язане з нею через схожість у структурі суспільних відносин і методах їх правового регулювання.

Застосування закону має місце, коли компетентний орган приймає правило, яке є авторитетним щодо конкретної життєвої ситуації. Сила рішення — це здатність формально взаємодіяти з іншими суб'єктами права, що дозволяє керувати діями окремих осіб та інших суб'єктів права. Це виконується в імперативному порядку.

Акцентовано увагу на розмежуванні двох основних способів визначення правомірності примусового виконання: формально-юридичного та матеріально-правового. З юридичної точки зору примусове виконання є важливим у таких ситуаціях: без нього неможливий розвиток прав чи обов'язків у правовідносинах учасника; права чи обов'язки, що сформувалися в особи, не можуть бути реалізовані без владної участі держави. За змістом ці ситуації можна поділити на такі категорії: розподіл суспільних ресурсів та інших благ, спори між учасниками правовідносин тощо.

Правоохоронні дії поділяються на класи. Нещодавно вчені зробили кілька спроб розпізнати й описати окремі групи дій. Ці класифікації мають локальний характер і не можуть пояснити всю систему законів, що відносяться до держави в цілому.

Основою єдиної таксономії повинні бути всі чотири правила розподілу обсягу поняття: наявність подібної основи; одноманітність обсягу поняття; необхідність взаємного виключення учасників; логічна послідовність поділу на класи.

Крім того, розмежування актів може ґрунтуватися на різних ознаках. До цих ознак належать: мета правозастосовного акта; область застосування; характер регульованих відносин; природа права; ступінь відображення нормативного порядку у змісті правозастосовного акта; орган, що видає правозастосовний акт; спосіб прийняття акта; особливості його змісту; форма вираження.

За цією ознакою дії правоохоронних органів можна класифікувати (об'єднати в збірники) на різні групи: за способом їх можна виділити: постанови, вироки, рішення, постанови, накази тощо; особами, які їх видають: акти державних органів і громадських організацій; акти органів влади та виконавчої влади; акти вищих органів влади та управління; та акти місцевих органів. Залежно від характеру відносин між особами і правом ці акти слід розглядати як правоохоронні або нормативні.

За способом прийому: індивідуальний; єдина особа За предметом усиновлення: акти глави держави чи уряду; акти парламенту; акти виконавчого органу; рішення загального суду або нотаріуса; акти прокуратури; місцеві закони; військовий устав; тощо; санкціоновані дії громадських організацій тощо.

За дотримання законів відповідає більшість державних органів.

За формальністю: укази, постанови, накази, рішення (судові та ін.); демонстрації, подання, накази, вироки, рішення.

За функцією правового регулювання (або функцією закону): регулятивний - офіційно закріплює права та обов'язки сторін, визначає ступінь їх відповідальності, все це перераховується при реєстрації шлюбу.

За галузевою приналежністю: кримінальне право; юридично-адміністративний; цивільне право та ін.

Законними засобами:

- 1) статутні (щодо призначення директора, завдання директора);
- 2) документування церемоній (вінчання, смерть);
- 3) правопорушення (прокурорський протест);
- 4) зміна законодавства (замість формального арешту цей наказ передбачає перебування вдома);
- 5) нікчемність (рішення суду про ліквідацію акта або втрата ним законної сили).

За засобами судового процесу: основні акти, які містять остаточне рішення у справі (вирок, рішення суду); Допоміжні акти, що сприяють прийняттю основних актів (ухвала та порушення кримінальної справи).

Характер окремих наказів (наказів): ліберальний, обов'язковий, заборонний.

Класифікацію правових актів можна здійснити різними способами, зокрема: за елементом відповідної правової норми; за типом правових норм; за видом правовідносин. Слід згадати й інші важливі дії, засновані на міжнародному праві.

Висновки

Застосування формальних правил — це правова та інституційна діяльність компетентних державних органів або уповноважених асоціацій, яка передбачає формальне встановлення правил щодо поведінки осіб з метою забезпечення належного виконання правових норм.

Реалізація правових норм вважається специфічною формою дотримання правових норм. Ця специфіка є результатом того факту, що ця діяльність обмежена організаціями чи державними органами, які уповноважені брати участь, тоді як правоохоронні органи, окрім цього, не мають державно-владного характеру, який є звичайним для інших правових галузей, застосування правової норми є формою його реалізації, а дії суб'єкта спрямовані не на нього самого, а натомість на інших осіб.

Крім того, застосування правових норм характеризується низкою формальних процедур, процес застосування правової норми складається з кількох кроків, які чітко визначені, а також його кінцевий результат, видання правозастосовного акта, який базується на законі. Діяльність із застосування правових принципів також характеризується низкою формальних процедур, процес цього складається з кількох чітко визначених кроків, а його кінцевим результатом є видання правозастосовного акта, який ґрунтується на законі.

Серед нетипових ситуацій, які можуть виникнути у правозастосовному процесі, найскладнішою є робота з прогалинами в законодавстві. В юридичній літературі, як правило, основні способи усунення прогалин у законодавстві називають аналогією закону; це також стосується аналогії закону.

Зібравши всі випадки правозастосування, можна зробити висновок, що правозастосування — це процес надання учасникам правовідносин суб'єктивно

юридичних прав, а також вимога до виконання суб'єктивно юридичних обов'язків. Цей процес використовується для вирішення спорів щодо права, наявності або тривалості їх суб'єктивно юридичних прав, а також ступеня їх відповідальності.

Ознаки закону такі: вони мають владний характер, вони мають одиничний, індивідуалізований характер, вони мають процедурний характер, вони мають творчий, інтелектуальний характер, і оскільки це завжди інтелектуальне зусилля, воно формалізується прийняттям спеціальний акт.

До цього моменту суб'єктами правоохоронної діяльності були як держава, так і її посадові особи, в тому числі органи місцевого самоврядування та їх керівники, а також різні установи та підприємства, які не є державними. Ці особи беруть участь у застосуванні закону лише настільки, наскільки закон санкціонований державою, і тільки тоді. І навпаки, останній, як і у випадку з державними органами, зазвичай формально визначає правове коло значущих справ, участь у цьому процесі органів місцевого самоврядування та інших громадських організацій, як правило, обмежена.

Процес правозастосування зазвичай включає три основні етапи: по-перше, встановлення фактичних деталей справи; по-друге, відбір і вивчення правових норм, які мають відношення до справи (легалізація фактів); по-третє, вирішення справи та її протоколювання.

У процесі прийняття правових норм визнаються два класи вимог до цієї діяльності. До першої категорії належать принципи необхідності, розумності, ефективності, справедливості та гуманізму. Іноді їх називають фундаментальними вимогами для належного застосування правових принципів. До другої категорії належать всебічність, повнота, об'єктивність, правдивість тощо. Ці положення вважаються похідними вимогами, вони конкретизують і доповнюють основні вимоги.

Акт застосування права – це окремий правовий акт, який вчиняє державний орган, акт визнається компетентним органом і ґрунтується на

конкретній справі, щодо конкретного предмета, підтверджує, оновлює, змінює або припиняє права чи обов'язки держави.

Дії із застосування права класифікуються за такими критеріями: щодо суб'єкта усиновлення, сфери права, форми зовнішнього вираження, характеру індивідуальних рекомендацій та правових наслідків, що впливають з цього. Можливі й інші міркування, які дозволяють поділяти акти застосування закону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гнатюк М.Д. Загальна характеристика правозастосування // Сучасні правові проблеми українського державотворення. Матеріали державної наук. конф. – Біла Церква: БДАУ, 2005. – С. 68 – 70.
2. Гнатюк М.Д. Реалізація правових норм: поняття і значення // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 27. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 79 – 85.
3. Котюк В. О.: Основи держави і права. Навчальний посібник.- 3-тє вид., доп. і перероб. - К., Атіка, 2001. - 432 с.
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.
5. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – Т. 2: Д-Й. – К., 1999. – 744 с.
6. Гнатюк М.Д. Правозастосування та його місце в процесі реалізації права. Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. – Київ, 2007. – 22 с.
7. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми: Проблемні лекції. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2006. – 144 с.
8. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник / Скакун О.Ф. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
9. Андрус'як Т. Г. Теорія держави і права. Львів: Право для України, 1997. 198 с.
10. Андрус'як Т. Г., Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 304 с.
11. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: В. Д. Гончаренко (гол.) та ін. Харків: Право, 2016. Том 1: Історія держави і права України. 848 с.
12. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: С. І. Максимов (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 2: Філософія права. 1128 с.

13. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: О. В. Петришин (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 3: Загальна теорія права. 952 с.
14. Великий енциклопедичний юридичний словник. А-Я / за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-е вид., переробл. і допов. Київ: Юридична думка, 2012. 1017 с.
15. Волинка К. Г. Теорія держави і права: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: МАУП, 2006. 240 с.
16. Головка О. М. Теорія держави та права: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2010. 277 с.
17. Гусарев С. Д. Теорія права і держави: навч. посіб. Київ: Правова єдність, 2008. 270 с.
18. Гусарева С. Д., Тихомирова О. Д. Теорія держави та права: навч. посіб. Київ: НАВС; Освіта України, 2017. 320 с.
19. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: моногр. / І. О. Кресіна, О. В. Скрипнюк, А. А. Коваленко, Є. В. Перегуда, О. М. Стойко та ін.; за ред. І. О. Кресіної. Київ: Логос, 2007. 314 с.
20. Загальна теорія держави та права: навч. посіб. / Р. А. Калюжний, С. М. Тимченко, Н. М. Пархоменко, С. М. Легуша. Київ: Паливода А. В., 2007. 296 с.
21. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави та права. Академічний курс: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
22. Законність: теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження: моногр. / ред.: О. В. Зайчук, С. В. Бобровник. Київ: ЮСТІНІАН, 2004. 211 с.
23. Левченко К. Б. Людина. Свобода. Демократія. Київ: Юрисконсульт, 2006. 621 с.
24. Лемак В. В. Загальна теорія держави та права: навч. посіб. Ужгород: Медіум, 2003. 251 с.

21	http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/18310/6/dysertatsia_kopytova_os.pdf	0.56%
22	http://eprints.cdu.edu.ua/587/1/nav9.pdf	0.56%
23	https://advokatonline.org.ua/zastosuvannya-yurydychnyh-normzahalnoteoretychna-harakterystyka-dyplomna-robota	0.56%
24	http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/4_2016/part_1/4-1_2016.pdf	3 джерела 0.48%
25	http://4-i-5.ru/text-3/page-3-ref-23969.php	2 джерела 0.48%
26	https://kursovi.com.ua/shop/teoriya-derzhavi-ta-prava/kursova-pravovij-status-osobi-v-teorii-prava-ponyattya-struktura-vidi	0.47%
27	http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/14159/5/diss-Khavrat.pdf	2 джерела 0.47%
28	https://vbaze.com.ua/ru/product-normativno-pravovij-akt-jak-forma-prava-1	0.47%
29	http://uf.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Studentsk-konferenciya-2015.pdf	0.46%
30	http://www.geum.ru/next/art-251054.leaf-3.php	10 джерел 0.44%
31	https://www.studmed.ru/science/yuridicheskie-discipliny/teoriya-gosudarstva-i-prava	0.41%
32	http://diplomna.org.ua/moreinfo.php?diplomID=17730	0.41%
33	http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/seminar_24_06_2016.pdf	2 джерела 0.41%
34	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/0919/9.3.pdf	4 джерела 0.4%
35	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/2019/ktidp/m32.doc	16 джерел 0.4%
36	http://zavantag.com/docs/11/index-1955391.html	3 джерела 0.4%
37	https://nadoest.com/navchalenij-posibnik-kiyiv-2013-075-8-bbk-74-204-11-67ya7-d13-stor-5	0.4%
38	https://ukrreferat.com/chapters/rizne/realizaciya-pravovih-norm-ponyattya-osoblivosti-ta-vidi.html	7 джерел 0.36%
39	https://vbaze.com.ua/ua/product-principi-pravosuddya-shcho-zabezpechuyut-pravoviy-status-suddi-v-ukrajini	2 джерела 0.36%
40	http://files.visnikkau.org/200000323-e2aebe3aad/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20	3 джерела 0.36%
41	http://sci-notes.mgu.od.ua/archive/v39/39_2023.pdf	0.36%
42	http://www.dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10023/1/%d0%94%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%b0_%...	0.34%

